

Posudek bakalářské práce *Emócie vo fikci*. Praha 2014

Autorka: Zuzana Martinková

posudek vedoucího práce – Prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc.

Autorka zvolila frekventované téma současné estetiky, literární a filmové teorie, totiž roli a status emocí v recepci a konstituci narativního uměleckého díla, dominantně filmového a literárního. Postupuje od stručné expozice pojmu (umělecké) fikce, přes některé soudobé teorie emocí (převážně A. Damasio) k jejich aplikaci na recepci fikce, kde rozpracovává klíčové koncepty, relevantní jak pro obecnou teorii emocí, kognici, hodnocení i pro recepci fikce (pozornost, imaginace, identifikace, sympatie, empatie, simulace). Výtěžky zkoumání či přesněji poměrně obratného shrnutí a využití pramenů pak užívá pro kritiku tzv. emocionálního paradoxu fikce analytické provenience a závěru o reálném charakteru emocí při prožitku fikce či pohybu ve fikčních světech. Lze říci, že postup práce je rozvržen promyšleně, autorka dosvědčila schopnost práce s primárními texty a schopnost jisté míry komparace. Píli a soustředěnost na téma nelze autorce upřít, dopouští se však řady nepřesností, neobratností a nedotažení myšlenek. Na některá místa jsem proto nucen upozornit, stejně tak jako na fakt, že konečnou podobu práce se mnou autorka nekonzultovala (z časových důvodů)

Na s. 10 cituje U. Eca, že možné světy ve fikci představují „relativně krátké sledy místních událostí v nějakém koutě **aktuálního** světa“. (zvýr. VZ) Jak by se toto vymezení lišilo od např. televizních zpráv? Dále pokračuje o roli fikce a fikčních světů v extenzi našeho obrazu světa (tj. včetně možných světů), ale nenachází v těchto konfliktních tvrzeních rozpor. Poprvé a zdaleka ne naposled se zde ukazuje nedostatečná kritičnost autorky k primárním zdrojům. Na s. 15 věda ve 20. století přesunula emoce zpět do mozku a tělo vynechala – mozek je součástí těla a kromě toho to prostě není pravda už od W. Jamese, Ribota, Janeta a plejády dalších. V kapitole 2.5, kde explikuje Damasiův koncept somatických markerů zahajuje tvrdošíjně (nejméně 4x v dalším textu) opakování tvrzení, že somatické markery se týkají (pouze) budoucnosti, tedy možného dopadu našich představovaných scénářů. Vzpomínek a aktuálního prožitku se tedy somatické markery netýkají? Při výkladu Iserovy teorie estetické responze uvádí (s. 26), že uzavřenost gestaltů má vždy tendenci se otevírat, nikoli ovšem proč. Zásadní opomenutí i pro další postup argumentace, zejména s ohledem na negativní gestaltu a výklad role negativních emocí v celku pozitivního estetického prožitku. Celá pasáž výkladu Isera nepůsobí přesvědčivě a podporuje možné podezření, že autorka text ne zcela pochopila. Na s. 29 opět neobratná (doufám, že jen) formulace, že estetický vztah k objektu předpokládá (...) v **ideálním** případě estetický postoj...(zdůr. VZ) Takže v realitě nemusíme zaujmout estetický postoj a i tak si vytváříme estetický vztah? Rozhodně implikace, která je v hrubém rozporu se smyslem zbytku práce. Na s. 30 další výrok, že selektivní pozornost nemění základní rysy vjemu... Selektivní

pozornost konstituuje základní rysy vjemu, ať už se jimi míní cokoliv. Na s. 32 zavádí koncept nálady jako svého druhu pozadí pro vynoření emocí. Nabízející se komparace s v práci explikovaným pojetím pocitů a pociťování pocitů se nabízí, zůstává však nepovšimnuta. Stejně tak nabízející se je porovnání Grodalova rozlišení vnímání fikce z perspektivy třetí a první osoby s s Bulloughovou simultánní koexistencí obou těchto perspektiv v rámci psychické distance rovněž chybí. Osvobození od zodpovědnosti (s. 48) není pochopitelně absolutní, to by bránilo jak určitým typům vcítění a kognitivní identifikace, tak paralelním mravním soudům o postavách a jejich situaci. Jinak jsem se chystal práci pochválit za pečlivou práci s citacemi a literaturou, dokud jsem nenarazil na seznam literatury. Zde autorka zřejmě nechtěně dosvědčuje Arnheimovu tezi, že průnik dvou řádů často plodí chaos: Lubomír Aristoteles je jen *pars pro toto*.

Celkově nelze práci upřít snahu, píli a pozitivní zaujatost tématem i receptivitu jak k literatuře, tak přednáškám. Schopnost přemostění různých názorů a kritický odstup k nim ještě potřebují rozvinout a prohloubit. Práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Praha 1.9.2014

.....
Prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc.